

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CRAI

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació

CRAI Biblioteca
Pavelló de la República

**Inventari del Fons FP
Subsèrie Àngela Crusellas i Soler
del CRAI Biblioteca del Pavelló de la República
de la Universitat de Barcelona**

**Olga Giralt i Esteve
Documentalista
Biblioteca del Pavelló de la República
Barcelona, març 2021**

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CRAI

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació

CRAI Biblioteca
Pavelló de la República

Aquesta obra esta subjecta a la llicència de:
Reconeixement

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>

Apunt biogràfic

Àngela Crusellas i Soler (Artés, 21 agost 1918 – 8 març 2011)

Va obtenir el títol de mestra de primària el 27 de març de 1941. Va fer de mestra interina a les escoles nacionals de Teià, Horta d'Avinyó i Artés. A l'abril de 1954 va guanyar la plaça en propietat i va exercir de mestra a l'escola mixta rural de Sant Joan d'Oló fins a l'any 1975 i a la de Monistrol de Calders fins a la seva jubilació forçosa, l'any 1984. Un document de la Delegació Provincial de Barcelona del Ministeri d'Educació i Ciència, emès el gener de 1984, li acredita 32 anys, 11 mesos i 21 dies de serveis en propietat i 10 anys, 11 mesos i 17 dies de serveis interins:

- Escola de nenes de Teià (interinatge: 1940-1941)
- Escola de nenes d'Artés (substituta entre 1947-1952)
- Escola mixta d'Horta d'Avinyó (interinatge: 1941-1945, 1953-1955)
- Escola mixta Sant Joan d'Oló (mestra rural fixa provisionalment: 1955 i propietària plaça 1956-1975)
- Escola mixta Monistrol de Calders (plaça en propietat: 1975-1982)
- Jubilació forçosa l'any 1984

La seva neboda, Anna Crusellas i Serra, ha elaborat aquest escrit sobre la seva tia per al CRAI Biblioteca del Pavelló de la República.

ÀNGELA CRUSELLAS I SOLER, va néixer el 21 d'agost de 1918, a Artés (Barcelona). La seva àvia es deia Dolors Bofill i Noguer, dels Bofill de Viladrau.

Van ser 4 germans, el gran, de nom Josep, va morir amb 11 anys. Ella va ser la 2a filla i els dos petits eren bessons, la Lola i l'Enric.

Va anar a l'escola a Artés amb la mestra Doña Mercedes que també era la seva veïna. Ella passava moltes hores a casa de la seva mestra. El batxillerat el devia fer a l'institut Peguera de Manresa, perquè el meu pare, l'Enric, si que va fer el batxillerat a Manresa. Després va anar a viure a Barcelona amb el seu tiet Ramon Soler i Bofill, propietari de la fàbrica "[Fàbrica de Dulces Ramon Soler Bofill](#)" que tenia com especialitat el marró glacé. L'Àngela explicava que a vegades havia de baixar a la fàbrica a embolicar el "marron glacé" perquè els treballadors no donaven a l'abast. Va passar la guerra a Barcelona i una bomba li va caure molt a prop provocant-li una lesió a l'oïda.

No recordem si va treure el títol de mestra abans o després de la guerra, sé que va dir que només va estudiar durant 9 mesos, potser va començar a estudiar abans de la guerra i en acabar la guerra li van donar el títol. Tenia 3 amigues d'estudis, la Cándida Ezquerro, la Francis i la Sisteró.

No va fer oposicions perquè es posava molt nerviosa, llavors va començar a treballar a diferents poblacions de Catalunya.

[MONTEGUT](#): es cuidava de la canalla durant l'estiu amb uns senyors. Segurament algú de la família li va recomanar.

[VIDA LABORAL](#)

[TEIÀ](#): sabem que hi anava en tren, creiem que no hi va estar gaire temps, potser uns mesos. Sembla que no podia tornar a casa els caps de setmana. Necessitava caminar un bon tros per anar de l'estació a l'escola, tot pujada. Sembla que vivia en una habitació que tenia llogada a una senyora.

[HORTA d'AVINYÓ](#): era una població molt petita formada al voltant d'una fàbrica tèxtil. Està situada a 4 km d'Artés, crec que era una escola mixta perquè el poble era molt petit. Ella cada dia al matí caminava els 4 km i recollia els alumnes a mida que anava passant per les cases de pagès. Tornava a casa dels seus pares a Artés en acabar el dia.

[ARTÉS](#): va fer una substitució i treballava a la classe de les noies, és a dir, hi havia una classe de nois amb un mestre i una de noies amb una mestra. Alguns nois anaven a esperar les noies que venien a col·legi de fora vila i les empaitaven. Quan l'Àngela ho va saber, va parlar amb el mestre i durant 1 mes va tenir castigats els

nois fins a les 9 de la nit. Ella es quedava a la classe per a corregir els treballs fins a les 9.

St. JOAN d'OLÓ: Hi va estar molts anys, al voltant de 20. Era un poble rural, és a dir, la majoria d'alumnes venien de les diferents cases de pagès. Feien horari seguit, des de les 8 fins a les 3. Era una escola mixta rural. Els alumnes portaven el dinar i menjaven al pati. Crec recordar que feien 2 esbarjos, no ho sé segur. Alguns alumnes feien 2 hores de camí, sempre a peu tant si plovia com si nevava.

L'escola era a la planta baixa i ella vivia al pis de dalt. Als anys 60s anar a aquesta escola era com tornar al passat. Els pupitres eren totalment de fusta i el calaix s'obria amb una tapa que s'aixecava, el típic pupitre d'anys anteriors. Els alumnes estaven distribuïts en files segons l'edat i ella omplia, de bon matí o potser al vespre, les pissarres per a cada curs. Quan arribaven els alumnes ja tenien la feina a la pissarra i es posaven a treballar. Ella sempre preguntava la lliçó als membres d'un curs i quan acabava un curs en començava un altre. A la nit es quedava a corregir les llibretes de deures dels alumnes.

Durant l'hivern tant l'escola com la casa s'escalfaven amb petites estufes de llenya. Ni la casa, ni el poble, tenien aigua corrent ni electricitat. La meua tieta utilitzava llum de carbur durant la nit. Un pagès li portava aigua i li omplia dos dipòsits grans d'uralita. Algú del poble també li portava llenya. Crec que l'ajuntament de Santa Maria d'Oló li pagava la llenya i l'aigua. A sant Joan d'Oló no hi havia botigues, encara no n'hi ha, i quan algú anava a Santa Maria a comprar, ella els encarregava alguna cosa.

Passava la setmana a Sant Joan d'Oló i el cap de setmana tornava a Artés per veure la família. Al principi, el dilluns al matí, el meu pare li portava amb vespa, carregats amb la roba neta i el menjar per a la setmana. La vespa es va fer vella i llavors agafava el cotxe de línia fins al trencall de Sant Joan, on començava un camí de carro, tot de pujada. Allà l'esperava el senyoret Joan Llonch amb un tractor que portava la gàbia del verro (la feien servir per portar el porc mascle = verro d'un mas a l'altre per evitar la consanguinitat dels porcs). Dins la gàbia hi posava una cadira i així feien camí. D'Artés a Sant Joan hi ha 16 km, la meitat els feia amb cotxe de línia i l'altra meitat amb tractor o, alguna vegada, a peu.

Si algun alumne no es portava bé o no feia els deures o molestava podia ser que li donés una plantofada, en aquell temps les coses es feien així. Segurament quan arribava a casa li'n donaven una altra per haver desobeït.

Tant a l'habitatge com a l'escola hi havia comuna, quan el dipòsit era ple venia un pagès i el buidava. No era molt agradable anar a la comuna perquè feia molta pudor.

L'escola era molt a prop del bosc i ella tenia molta por. Guardava uns xiulets que se sentien des de molt lluny i que li havien de servir en cas de lladres o malfactors.

Un dia a la setmana anava a visitar a la Sra Llonch que vivia en una de les cases que es veien des de l'escola. La família Llonch era originària de Sabadell, on tenien una indústria tèxtil. També es veien dues cases més i l'església. Més lluny hi havia La Plana, on vivia una família que tenia molts fills i molt més lluny el Plans. La resta de cases no es veien.

El nombre d'alumnes va anar disminuint i llavors la meua tieta va valorar canviar d'escola per por d'anar a parar lluny d'Artés.

MONISTROL de CALDERS: Va arribar a Monistrol i hi va substituir un mestre. Va seguir els seus mètodes que venien de la guerra. En el poble no els agradava gaire que castigues l'alumnat, a vegades fins tard.

No hi va estar mai còmoda perquè se sentia vigilada, al final va tenir un accident i es va trencar el peu per més de 7 llocs diferents. Es va jubilar després d'això i va anar a viure a Artés a la casa familiar.

Anna Crusellas i Serra (febrer 2021)

FONS PERSONAL ÀNGELA CRUSELLAS I SOLER

Descripció del fons:

El fons personal d'Àngela Crusellas i Soler agrupa la documentació reunida per aquesta mestra de primària al llarg dels seus estudis i de la seva carrera professional.

Cronològicament comprèn dels anys trenta, quan estudiava, primer a diversos instituts (Terrassa, Balmes i Maragall) i després a l'Escola Normal de Mestres, fins a l'any de la seva jubilació, el 1984.

El fons ocupa 0'20 metres lineals i consta de papers personals diversos d'ella i de la seva família, de documents relacionats amb els seus estudis de batxillerat (notes, certificat de l'Institut Maragall conforme no va cursar estudis durant "el periodo rojo separatista", etc.) i amb la seva carrera professional com a mestra (fulls de serveis, nòmines, certificats de bona conducta, proves mèdiques, etc.), de documentació de la Falange (carnet i material relacionat amb el seu Servei Social, certificat d'adhesió al "Glorioso Movimiento Nacional" per poder ingressar a l'Escola Normal de Mestres, pagaments a Falange, etc), i de materials relacionats amb la seva professió de mestra (fotografies de l'Escola de nenes d'Artés, quadern de les visites de la *Inspección Provincial de Primera Enseñanza de Barcelona* a l'Escola d'Horta d'Avinyó i material escolar divers (dibuixos, preguntes d'exàmens, treballs de labors de les nenes de l'Escola d'Artés, etc.).

La seva neboda, Anna Crusellas i Serra, va cedir el seu fons personal al CRAI Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona el gener de 2021.

FP (Crusellas) 1

1

1- Àngela Crusellas. Papers personals diversos

1- NOTARIA DE D. PEDRO LLUCH PARTEGAS. *Capítulos matrimoniales otorgados entre Don José Codina Ventayol y Doña Carmen Soler Vilaseca*. Manresa, 6 juny 1928.

2- NOTARÍA DE D. VICENTE FURIÓ DURÀ. *Escritura de carta de pago otorgada por Doña Carmen Soler Vilaseca a favor de José Codina Ventayol*. Manresa, 26 abril 1951.

3- NOTARÍA DE D. VICENTE FURIÓ DURÀ. *Escritura de carta de pago otorgada por Don Juan Soler Vilaseca a favor de Doña Carmen Soler Vilaseca*. Manresa, 8 gener 1952.

4- NOTARÍA DE D. VICENTE FURIÓ DURÀ. *Escritura de compra venta otorgada por Don Juan Soler Vilaseca a favor de Doña Carmen Soler Vilaseca*. Manresa, 1 maig 1953.

- 5- NOTARÍA BENITO PARICIO BARRIL. *Escritura de licencia marital otorgada por Don José Codina Ventayol a favor de Doña Carmen Soler Vilaseca*. Manresa, 28 abril 1961.
- 6- HERMANAS CARMELITAS DE LA CARIDAD. [Per *crucem ad Lucem*, Obituari de la Germana Carmelita Asunción Soler de Santa Lucia]. Balaguer, [194_?]. [Document acompanyat d'una fotografia de la carmelita Hna. Asunción Soler]
- 7- ARTÉS. AJUNTAMENT. [Sol·licitud per tenir subministrament d'aigua a una casa d'Artés per part de José Crusellas Sallent]. Artés, 5 maig 1944.
- 8- [Estampes religioses diverses: Signades al revers per Àngela Crusellas l'any 1946]
- 9- PARROQUIA DE SANTIAGO APOSTOL (Ciudad Real). [Díptic demanant ajut per al "Dispensario Virgen de las Lágrimas"]. Ciudad Real, 1953. [Document acompanyat d'un rebut de donació d'una almoïna per part de Àngela Crusellas]
- 10- ESPANYA. MINISTERIO DE TRABAJO. INSTITUTO NACIONAL DE PREVISIÓN. [Carnet a nom de M. Angeles Soler Bofill]. Barcelona, novembre 1954.
- 11- ARTÉS. AJUNTAMENT. COMISIÓN MUNICIPAL PERMANENT. [Plànol d'unes obres a una vivenda d'Artés, propietat de Carmen Soler]. Artés, 1965.
- 12- MUTUALIDAD NACIONAL AGRARIA DE LA SEGURIDAD SOCIAL. HERMANDAD SINDICAL DE LABRADORES DE ARTÉS. [Cupons de l'any 1973 a nom de Asunción Portet Vila]. Artés, 1973.
- 13- ASOCIACION DE PENSIONISTAS Y TERCERA EDAD "ASVAT". [Carnet a nom de Carmen Soler Vilaseca]. Artés, maig 1976.
- 14- ESPANYA. GUARDIA CIVIL (Puesto de Artés). *Tarjeta provisional de identidad Angela Crusellas Soler*. Artés, 15 abril 1946.
- 15- *Sanctus Joannes Bta de la Salle*, 1951. Madrid : Edición HH de las Escuelas Cristianas, 1951. [Làmina de: Alejandro González]
- 16- COL·LEGI OFICIAL DE METGES DE CATALUNYA. Certificat mèdic oficial conforma Àngela Crusellas ha estat vacunada i revacunada i no presenta cap defecte físic ni pateix cap malaltia contagiosa]. Artés, febrer 1935.
- 17- PARROQUIA ARCIPRESTADO DE ARTÉS (Obispado de Vich). [Certificat de bona conducta cristiana]. Artés, octubre 1954.
- 18- *Boletín Oficial del Estado* Madrid (13 març 1955) núm.72.

1

2- Àngela Crusellas. Documents relacionats amb els seus estudis i la seva carrera professional

- 1- UNIVERSITAT DE BARCELONA. RECTORAT. *Título de Bachiller a favor de Doña Angela Crusellas Soler*. Barcelona, 16 juliol 1941.
- 2- ESPANYA. MINISTERIO DE EDUCACIÓN NACIONAL. *Título de maestra de primera enseñanza*. Madrid, 27 març 1941. [Adjunt una còpia signada a Artés el 30 octubre 1954].

3- Qualificacions dels seus estudis de batxillerat i de mestra obtingudes per Àngela Crusellas:

- *Escuela de Altos Estudios Mercantiles de Barcelona* (curs 1932-1933)
- *Instituto Nacional de 2ª Enseñanza de Tarrassa* (curs 1933-1934)
- *Instituto Nacional de 2ª Enseñanza Balmes* (cursos 1931-1933, 1934-1935 i 1935-1936)
- *Instituto Nacional de 2ª Enseñanza Maragall* (curs 1938-1939)
- *Escuela Normal del Magisterio Primario de Barcelona* (curs 1939-1940)

4- CRUSELLAS SOLER, Àngela. [Declaració jurada adreçada al director de l'*Instituto Nacional de 2ª Enseñanza Maragall* segons el qual sol·licita poder examinar-se de 6è curs ja que durant el "periodo rojo separatista" va deixar els estudis]. Barcelona, 1 juliol 1939.

5- ESCUELA NORMAL DE MAGISTERIO PRIMARIO DE BARCELONA. [Rebuts de pagament de matrícula oficial]. Barcelona, març-abril 1940.

6- TEIÀ. AJUNTAMENT (Alcaldia). [Document conforme el *Colegio de Médicos de Barcelona* certifica que Àngela Crusellas, mestra de primària, no té símptomes de tuberculosi]. Teià, 30 novembre 1940.

7- PATRONATO NACIONAL ANTITUBERCULOSO. [Carnet a nom d'Àngela Crusellas]. Barcelona novembre 1940.

8- ESPANYA. MINISTERIO DE EDUCACIÓN NACIONAL. ESCALAFÓN DE MAESTROS DE ESCUELAS PÚBLICAS (Provincia de Barcelona). [Fulls de serveis de la mestra Àngela Crusellas dels anys 1947, 1953-1955, 1959-1960, 1964, 1970, 1975 i 1984].

9- [Documents diversos (municipals, ministerials, etc.) relacionats amb els nomenaments i cessaments d'Àngela Crusellas a les diferents escoles on va exercir de mestra de primària]

- Escola de nenes de Teià (interinatge: 1940-1941)
- Escola de nenes d'Artés (substituta entre 1947-1952)
- Escola mixta d'Horta d'Avinyó (interinatge: 1941-1945, 1953-1955)
- Escola mixta Sant Joan d'Oló (mestra rural fixa provisionalment: 1955 i propietària plaça 1956-1975)
- Escola mixta Monistrol de Calders (plaça en propietat: 1975-1982)

10- Pagaments, assegurances, nòmines, notificacions, rebuts del banc, etc., relacionats amb la carrera professional d'Àngela Crusellas.

- Magisterio Nacional (1965-1969)
- Mutualidad Nacional de Enseñanza Primaria (1969-1971)
- Servicio Español del Magisterio (1972-1976)
- Ministerio de Educación y Ciencia (1973-1979)
- Ingressos a la *Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros* (Artés) (1975-1976)
- Generalitat de Catalunya (1982)

- 11- ESPANYA. MINISTERIO DE EDUCACIÓN NACIONAL. MUTUALIDAD NACIONAL DE ENSEÑANZA PRIMARIA. *Título de mutualista a favor de Angela Crusellas Soler*. Madrid, 1 abril 1955.
- 12- GRUPO DE ENTIDADES DE ASISTENCIA SANITARIA. *Documento de control familiar de Angela Crusellas Soler*. Madrid, 1 març 1968.
- 13- [Certificats de les companyes de curs d'Àngela Crusellas, Maria Bonet, auxiliar de l'Escola de Sant Adrià del Besós (1935) i Cándida Ezquerro, mestra de pàrvuls a Llinars del Vallès (1957)]

1

3- Àngela Crusellas. Documents de Falange Española Tradicionalista y de las JONS

- 1- MOVIMIENTO NACIONAL (Espanya). DELEGACIÓN NACIONAL DE AUXILIO SOCIAL. *Servicio social : ajuste de los Trabajos de la cumplidora Angela Crusellas Soler*. Barcelona : Departamento Provincial del Servicio Social de Barcelona, 31 març 1942. [Treballs realitzats entre juliol 1939 i febrer 1941. Segell de la Sección Femenina]
- 2- MOVIMIENTO NACIONAL (Espanya). DELEGACIÓN NACIONAL DE AUXILIO SOCIAL. *Servicio social : historial de los Trabajos de la cumplidora Angela Crusellas Soler*. Barcelona : Departamento Provincial del Servicio Social de Barcelona, 31 març 1942. [Treballs realitzats entre juliol 1939 i febrer 1941. Segell de la Sección Femenina]
- 3- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS. *Cédula personal de Angela Crusellas Soler*. Barcelona, 31 març 1941.
- 4- MOVIMIENTO NACIONAL (Espanya). DELEGACIÓN NACIONAL DE AUXILIO SOCIAL. [Sol·licitud d'un certificat per part d'Àngela Crusellas conforme ha realitzat el Servei Social]. Barcelona, febrer 1942.
- 5- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS. DELEGACIÓN PROVINCIAL DE SECCIÓN FEMENINA. [Certificat conforme Àngela Crusellas ha complert "el deber nacional del Servicio Social"]. Barcelona, 3 març 1942.
- 6- MOVIMIENTO NACIONAL (Espanya). DELEGACIÓN NACIONAL DE AUXILIO SOCIAL. [Certificats conforme Àngela Crusellas ha complert "el deber nacional del Servicio Social"]. Barcelona, 14 abril 1942.
- 7- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS. JEFATURA LOCAL DE ARTÉS. [Certificats de bona conducta de la mestra Àngela Crusellas, afiliada a la Sección Femenina des del 1941]. Artés, 20 febrer 1940 i 2 novembre 1954.
- 8- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS. JEFATURA LOCAL DE ARTÉS. DELEGACIÓN DE SECCIÓN FEMENINA. [Certificat conforme Àngela Crusellas va ser mestra de labors entre febrer i juny de 1949 a la "Escuela Hogar de la Sección Femenina" d'Artés]. Artés, 6 novembre 1954.
- 9- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS. DELEGACIÓN PROVINCIAL DE LA SECCIÓN FEMENINA (Barcelona).

[Certificats de les qualificacions de diversos cursos que Àngela Crusellas, mestra de l'Escola Nacional de Sant Joan d'Oló, ha obtingut a l'ensenyament de "Formación Política"]. Barcelona, octubre 1955-juliol 1958.

10- FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS JONS (Manresa). [Certificat d'adhesió al *Glorioso Movimiento Nacional* d'Àngela Crusellas per poder ingressar a la *Escuela Normal de Maestros*]. Artés, març 1940.

FP (Crusellas) 1 (2) [Carpeta]

1 (2)

1- Àlbum de làmines de l'assignatura de dibuix (4t curs) de l'alumna Àngela Crusellas i Soler a l'*Instituto Nacional de Enseñanza Media Maragall*, del curs 1934-1935.

1 (2)

2- Àlbum de làmines de l'assignatura de dibuix (5è curs) de l'alumna Àngela Crusellas i Soler a l'*Instituto Nacional de Enseñanza Media Maragall*, del curs 1935-1936.

FP (Crusellas) 2

2

1- Àngela Crusellas. Documents relacionats amb la seva professió de mestra

1- Fotografies de l'escola nacional de nenes d'Artés (1940-1941)

2- BARCELONA. INSPECCIÓN PROVINCIAL DE PRIMERA ENSEÑANZA. [Llibreta que recull els informes de les visites ordinàries de la *Inspección Provincial de Primera Enseñanza de Barcelona* a l'Escola d'Horta d'Avinyó els anys 1944 a 1965]. [Manuscrit]

2

2- Àngela Crusellas. Materials escolars relacionats amb la seva professió de mestra

1- [Postals i targetes amb dibuixos per a què els nens aprenguin a pintar, algunes signades pels alumnes]. [S.l.n.d.].

2- PINTURAS LILIPUT. [Tres petits àlbums amb dibuixos per a què els nens aprenguin a pintar]. Barcelona, 1960.

3- [Mapes d'Espanya i les seves regions amb els seus productes típics, per colorejar]. [S.l.n.d.].

4- CALCOMANIAS ORTEGA. [Calcomanies per retallar i enganxar]. Barcelona, [196_].

5- [Làmina 16 de l'àlbum didàctic "Aplicaciones geométricas a elementos variados del natural"]. [S.l.n.d.].

6- [Làmines sobre diversos temes (blat, vertebrats, la terra, etc.) destinades a l'ensenyament]. [S.l.n.d.].

- 7- [Número 3 de la revista *Letras : enlaces y motivos Modernos para Bordar*]. València : Imp. Domenech y Laguarda, [196_].
- 8- [Làmines de *El consultor de los Bordados : àlbum ideal*]. Barcelona : Ribas y Ferrer Editores, [1917?].
- 9- [Examen sobre "Climas y vegetaciones espanyoles" que segons la mestra cal repetir]. [S.l.n.d.].
- 10- [Labors de les alumnes d'Àngela Crusellas a l'escola de nenes d'Artés]. Artés, 1947-1952.
- 11- [Treballs presentats als exàmens de Labors per les alumnes de l'Escola de nenes d'Artés]. Artés, 1947-1952.
- 11- [Targetes amb preguntes d'exàmens sobre temes diversos]. [S.l.n.d.].

